

ECONOMIA MONDIALĂ: DEFINIȚIE, ETAPE DE CONSTITUIRE, TENDINȚE

Ion GALAJU

Academia de Studii Economice din Moldova

In the present article the problems of identifying the risks during the formation and realization of investment articles are reflected.

From the practical point of view the methods of evaluation of the risks of investment projects have been analyzed. There have been tackled the problems of the curve of indifference of the market during the formation of the total budgets and determination of systemic risks of the projects. In this connection an analysis of the related problems of evaluation of this type of risk has been undertaken with the specification of the most optimal methods.

Evoluția și analiza conceptului de economie mondială

Definirea conceptului de economie mondială

În literatura de specialitate economică contemporană nu există o unanimitate în ceea ce privește definirea economiei mondiale.

Se știe că fenomenul studiat este complex și cunoaște un ritm de schimbare foarte rapid. De aceea, o definiție simplă trebuie să cuprindă, în ansamblu, esențialul, ceea ce este general valabil.

Cel mai des, în literatura economică științifică de specialitate se întâlnesc diverse definiții ale conceptului de economie mondială:

1. În Dicționarul de Relații Economice Internaționale, *economia mondială este definită ca ansamblu al economiilor naționale între care, pe temelia materială oferită de diviziunea internațională a muncii, se dezvoltă relații complexe și contradictorii de interdependență pe baza anumitor mecanisme economice internaționale și într-un anumit cadru juridic și instituțional* [1].

2. Conform opiniei expuse în manualul „Economia Mondială”, *economia mondială este un organism economic global care s-a constituit în virtutea interdependențelor țărilor și popoarelor planetei. În alți termeni, economia mondială reprezintă ansamblul economiilor naționale între care, pe baza materială oferită de diviziunea internațională a muncii, se dezvoltă relații de interdependențe, în condițiile existenței anumitor mecanisme economice internaționale și într-un anumit cadru juridic și instituțional contemporan, cu caracter național, regional sau în vocație mondială, pe baza cărora aceste relații se desfășoară în lume* [2].

3. Cel mai mult, definiția economiei mondiale i-a preocupat pe economiștii-savanți de la ASE București. Astfel, în [3,4] întâlnim următoarea definiție: „*Economia mondială reprezintă acel stadiu al schimbului reciproc de activități, când este implicată majoritatea agenților economici de pe glob*”. Este una dintre cele mai utilizate definiții ale conceptului de economie mondială la etapa actuală.

Fiecare element component al definiției necesită unele clarificări.

În primul rând, expresia „schimb reciproc de activități” nu trebuie înțeleasă în sensul ei strict, redus la simple operațiuni de vânzare-cumpărare. Pe lângă schimbul propriu-zis, ea mai presupune și relații determinate de activități productive sau de servicii la scară națională sau internațională-mondială (de exemplu, în cadrul unei întreprinderi are loc un schimb de activități productive între secții) [4, p.21]. Economia mondială nu se reduce deci la sfera circulației (a bunurilor economice, a capitalurilor etc.), ci cuprinde și sfera producției materiale, a cercetării științifice, a consumului [4, p.21]. De aceea, *conceptul de economie mondială este expresia teoretică a unui complex de relații economice* [3, p.5].

În al doilea rând, agenții economici sunt participanții la desfășurarea proceselor economice. Ei pot fi:

- 1) **rezidenți**, cei care desfășoară o activitate de cel puțin un an pe un teritoriu național (firmele autohtone, instituțiile guvernamentale sau ale administrației publice locale, filiale ale unor societăți transnaționale, reprezentanțe ale unor organizații economice internaționale);
- 2) **nerезidenți**, cei care desfășoară o activitate în afara țării considerate, dar și investitorii străini de portofoliu [4, p.22, 34].

Implicarea agenților economici în schimbul reciproc de activități la scară mondială a devenit semnificativă numai de la un anumit moment al dezvoltării istorice, atunci când capitalismul s-a extins pe întregul glob.

În al treilea rând, la etapa actuală, cei mai importanți agenți economici sunt corporațiile transnaționale [5, p.4-5].

În concluzie: economia mondială are un conținut propriu, distinct, reliefându-se ca un flux nou în cadrul științelor economice fundamentale.

Sistematizând cele menționate mai sus și luând în considerație elementele pozitive din definițiile date economiei mondiale de diferiți autori, considerăm că aceasta ar putea fi definită în felul următor:

Economia mondială reprezintă acel stadiu al schimbului reciproc de activități când, în virtutea diviziunii muncii la nivel mondial, sunt implicați, în mod obiectiv, toți agenții economici de pe planeta Pământ.

Prin urmare, conceptul de „*economie mondială este expresia teoretică a unui complex de relații economice, cel mai amplu și mai profund cunoscut până în prezent*” [6, p.15].

Trăsăturile specifice și fundamentale ale economiei mondiale

Contemporaneitatea demonstrează că economia mondială și-a schimbat imaginea la fiecare etapă a dezvoltării sale.

În general, în economia mondială, interdependențele dintre economiile naționale se realizează direct sau prin agenții economici din cadrul acestor economii. Principalele trăsături specifice și fundamentale contemporane ale economiei mondiale pot fi definite astfel [4, p.22; 5, p.13-16; 6, p.15-17]:

Prima trăsătură generală – celulele de bază ale economiei mondiale sunt economiile naționale. În secolul XXI, ele continuă să formeze cadrul de mișcare a factorilor de producție ai manifestării agenților economici, stimulând dezvoltarea lor. Influența pe care economiile naționale o exercită asupra economiei mondiale este în raport cu nivelul lor de dezvoltare. Tot mai accentuată devine tendința de afirmare a economiilor naționale prin destrămarea unor mari spații economice (sistemul colonialist), a unor spații economice multinaționale (de exemplu, cel al fostei URSS, al Iugoslaviei). În ultimul timp, ideea de suveranitate economică, accentuată ca urmare a dezmembrării integrității statale și fărâmițării teritoriale a unor țări, condiționează confundarea termenului de economie națională cu cel de economie a unor etnii (cazul Iugoslaviei, care s-a dezmembrat nefiind un vast spațiu economic).

A doua trăsătură generală – economia mondială contemporană este expresia unui sistem de interdependențe:

- dezvoltarea economiilor naționale determină aprofundarea diviziunii mondiale a muncii care, la rândul ei, generează
- interrelațiile dintre economiile naționale,
- interrelații aflate la baza unor subsisteme mondiale (comercial, valutar, financiar).

În principiu, între aceste subsisteme există, de asemenea, o interdependență, cu implicația asupra agenților economici, asupra economiilor naționale în ansamblu.

A treia trăsătură generală – economiei mondiale îi este proprie concurența între agenții economici. În ansamblu, pe glob, concurența conduce la o „*selecție naturală*” a agenților economici, în raport cu forța lor de inovație tehnologică și managerială, ceea ce dă impuls progresului economic la toate etapele de dezvoltare.

A patra trăsătură generală – în cadrul economiei mondiale, în diferitele sale zone, se remarcă o alternativă a fazelor de expansiune și a celor de recesiune. Ca rezultat, pe termen lung produsul brut mondial este pozitiv și înregistrează o creștere economică. Drept urmare, zonele de prosperitate se extind, iar cele de sărăcie se restrâng. Cu toate acestea, cea mai importantă parte a populației mondiale continuă să trăiască în sărăcie. Învingerea sărăciei reprezintă marea provocare a secolului XXI.

A cincea trăsătură generală – economia mondială este eterogenă. Între diferitele sale zone se mențin decalaje, datorită dezvoltării inegale. Statele-națiuni diferă nu numai ca mărime și potențial economic, ci și ca nivel de dezvoltare. Deosebiri există și din punctul de vedere al sistemului economic. Majoritatea statelor lumii au optat pentru sistemul capitalist. Astăzi se mai mențin și câteva țări cu sistem comunist.

A șasea trăsătură cu caracter specific – încercările de reconstituire și dezvoltare a unor mari spații economice, fie pe seama acțiunii unor corporații transnaționale, fie, mai ales, ca urmare a unor uniuni de tip integraționist (drept exemplu poate servi Uniunea Europeană).

A șaptea trăsătură cu caracter specific – accentuarea și diversificarea interdependențelor economice internaționale, mondiale și regionale, care și este un proces complex contemporan.

În prezent, economia mondială constituie un sistem dinamic, evoluția lui fiind determinată de nivelul de dezvoltare și de calitatea economiilor naționale, de natura relațiilor care se dezvoltă între acestea și a mecanismelor economice de desfășurare a acestor relații, de caracterul normelor și al instituțiilor existente la un moment dat.

Evoluția procesului de constituire a economiei mondiale a început după formarea economiilor naționale, ca urmare a trecerii la economia de piață de tip capitalist, a descoperirilor geografice, a statornicirii și dezvoltării diviziunii internaționale a muncii și a circuitului economic mondial de valori, deci ca urmare a formării și dezvoltării pieței mondiale contemporane.

Actualmente, **conceptul de economie mondială este multidimensional**. Principalele lui dimensiuni sunt:

- ✓ *dimensiunea economică*, concretizată în existența economiilor naționale, în interdependența lor crescândă;
- ✓ *dimensiunea politică*, deciziile politice luate fie într-un cadru bilateral, fie într-unul multilateral;
- ✓ *dimensiunea geografică*, spațială, cuprinzând teritoriile tuturor țărilor lumii, al întregii planete.

Atât în evoluția sa istorică, cât și în starea în care se prezintă ea la începutul secolului XXI, economia mondială este caracterizată atât de elemente comune, cât și de particularități naționale și regionale. Astfel, în baza lor putem concluziona că economia mondială are două caracteristici fundamentale:

- ✓ pe de o parte, *caracterul unic* al acestei economii,
- ✓ pe de altă parte, *eterogenitatea ei* sub diferite aspecte social-politice ale dezvoltării forțelor de producție etc.

Actualmente, **unicitatea economiei mondiale** se manifestă, cu pregnanță, în interdependența fenomenelor și proceselor care se desfășoară pe piața mondială, unde se poate vorbi (până la un anumit punct) despre un interes comun întru propășirea civilizației umane.

Însă, **deosebiri** apar, în principal, ca urmare a faptului că structura sistemului economiei mondiale e constituită din numeroase economii naționale (peste 195), între care există deosebiri în ceea ce privește:

- relațiile de producție predominante;
- nivelul de dezvoltare a forțelor de producție;
- potențialul economic;
- potențialul financiar;
- potențialul tehnico-științific;
- gradul de participare la diviziunea mondială a muncii.

Astfel, în lume există:

- țări cu economie de piață de tip capitalist;
- țări socialiste cu economie planificată;
- țări cu economie de tranziție;
- țări cu economii mixte;
- țări mediu dezvoltate;
- țări în dezvoltare, slab dezvoltate;
- țări industriale, industrial-agrar;
- țări agrar-industriale.

Din alt punct de vedere, și anume – al reproducției, distingem țări care realizează:

- reproducția extensivă (predominantă);
- reproducția intensivă;
- reproducția integrativ-inovatoare.

În fine, se operează și cu conceptele:

- țări mari, țări mijlocii și țări mici, deși criteriile de delimitare nu sunt foarte riguroase.

Prin urmare, structura eterogenă a economiei mondiale contemporane evidențiază repartizarea diferențiată în lume a populației, a resurselor naturale, a agriculturii, industriei și tehnologiei, a cercetărilor științifice și tehnice etc.

E știut că formarea economiei mondiale este rezultatul unui proces îndelungat de evoluție a diviziunii muncii și a schimburilor economice de la nivelurile micro- și macroeconomice naționale la scară internațională, regională și mondială.

Etapele procesului de constituire a economiei mondiale

Evoluția procesului de constituire a economiei mondiale s-a desfășurat pe parcursul mai multor secole și cuprinde 6 etape:

1. Etapa creării premiselor economiei internaționale;
2. Etapa formării economiei internaționale;
3. Etapa economiei mondiale;
4. Etapa anilor '20-30 ai secolului al XX-lea;
5. Etapa sfârșitului anilor '40-80 ai secolului al XX-lea;
6. Etapa ultimilor 10 ani ai secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea.

Prima etapă este cea a creării premiselor economiei internaționale. Ea cuprinde sfârșitul secolului XVI și începutul secolului XVII și se caracterizează prin procesul trecerii de la feudalism la epoca modernă, capitalistă. Un rol de mare importanță pentru crearea premiselor economice internaționale l-au avut marile descoperiri geografice și cuceririle coloniale de la sfârșitul secolului al XV-lea. S-a extins zona geografică a schimburilor de mărfuri. Obiectul lor îl constituiau, în cea mai mare parte, produsele jefuite de invadatorii portughezi, spanioli, olandezi, francezi și englezi din noile teritorii ale Africii, Indiilor Orientale și Americii [3, p.4]. Însă, aceste schimburi nu aveau o bază economică, nu decurgeau dintr-o adevărată specializare internațională și nu reprezentau o ofertă autohtonă excedentară destinată acoperirii cererii externe. Lărgind aria geografică a schimburilor de mărfuri, comerțul din „Lumea Veche” și „Lumea Nouă” a dat, spre sfârșitul secolului al XVI-lea, un prim contur pieței internaționale. Deschiderea unor piețe noi, pentru toate bunurile europene – notează A. Smith – a prilejuit noi diviziuni ale muncii și noi progrese în meșteșuguri, progrese care în cercul strâmt al vechiului comerț niciodată nu s-ar fi realizat [7, p.299-300].

Începutul secolului al XVII-lea, revoluțiile social-politice elimină fărâmișarea statală și îngrădirile feudale din calea dezvoltării forțelor de producție. Din plin, se creează condițiile formării piețelor naționale și ale întemeierii statelor naționale centralizate, unde și sunt asigurate premisele constituirii economiilor naționale ca unități de sine stătătoare la un moment dat.

A doua etapă este cea a formării economiei internaționale. Ea cuprinde secolele XVII-XIX și coincide organic cu procesul de atragere, pe orbita capitalismului european, a celorlalte zone de pe glob.

Evoluția și esența procesului de formare a economiilor internaționale o constituie formarea și constituirea piețelor naționale și a economiilor naționale suverane și independente. În același timp, statele-națiuni devin principalii subiecți ai relațiilor internaționale, ele capătă o bază economică reprezentată de primele stadii ale diviziunii muncii între țări. Acestea sunt rezultatul primei mari revoluții industriale, bazate pe marea producție mașinată la sfârșitul secolului al XVII-lea în Anglia, iar mai apoi și în alte state capitaliste dezvoltate.

Ulterior, transformarea Angliei în „*atelierul industrial al lumii*” a marcat apariția primului stadiu al diviziunii internaționale a muncii: lumea a fost împărțită în țări agrare și țări industriale. Desăvârșirea revoluției industriale la sfârșitul secolului al XIX-lea antrenează dezvoltarea puternică a forțelor de producție și adâncește diviziunea internațională a muncii. Apare o nouă treaptă de specializare internațională de tipul „*extracție-prelucrare*”. Putem aprecia că prima revoluție industrială marchează adevăratul salt al diviziunii muncii și schimbului de mărfuri de la nivelul național la cel internațional.

Concluzia care se impune este că, odată cu atragerea întregii lumi în orbita capitalismului și încheierea procesului de făurire a sistemului colonial, procesul de formare a economiei internaționale s-a încheiat.

A treia etapă este cea de formare și dezvoltare a economiei mondiale. Aceasta cuprinde sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, când, practic, structurile de bază ale economiei mondiale erau, în linii generale, create. În perioada interbelică și cea postbelică, **sistemul economic internațional** capătă, în mod progresiv, noi caracteristici funcționale și de conținut, care îl definește drept **sistem economic mondial**, în adevăratul înțeles al cuvântului.

Transformarea „economiei internaționale în economie mondială” are loc în urma adâncirii și mai puternice a interdependențelor dintre țări și a extinderii lor la scară planetară. Aceste procese conferă, totodată, dimensiuni globale problemelor și contradicțiilor lumii contemporane.

A patra etapă este cea a anilor '20-30 ai secolului al XX-lea, care se caracterizează prin fenomene de criză în dezvoltarea economiei mondiale (reducerea ritmurilor de creștere a exportului de mărfuri și a capitalurilor, distanțarea legăturilor intereconomice în ansamblu). Începutul acestei etape a fost inițiat de *primul*

război mondial și de revoluția socialistă din 1917 din Rusia. În consecință, au apărut două tipuri de economii mondiale:

- capitalistă;
- socialistă.

Consecințele acestor procese, în circuitul științific și publicistic, a fost introducerea categoriei „*economia universală*”, care a inclus economia mondială capitalistă și economia mondială socialistă.

A cincea etapă este cea care ține de sfârșitul anilor '40-80 ai secolului al XX-lea. În acest timp, are loc reorganizarea postbelică a economiei mondiale, în urma căreia s-a format sistemul economiei mondiale socialiste. La baza legăturilor economice externe ale țărilor socialiste a fost pus nu imperativul economic, dar cel politic. Întâi de toate, legăturile economice externe au limitat cadrul unicității de economie mondială, însă nu au distrus piața mondială.

A șasea etapă este cea care se referă la ultimii zece ani ai secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea. În urma prăbușirii sistemului socialist mondial, reorganizările pieței în fostele țări din economia mondială socialistă încep să apară trăsături unice, are loc formarea și consolidarea economiei mondiale unitare.

La această etapă se urmărește consolidarea relațiilor de colaborare între toate țările lumii, ceea ce duce la apropierea structurilor economice și politice.

Transformarea „economiei internaționale în economie mondială” are loc ca efect al adâncirii și mai puternice a interdependențelor dintre țări și al extinderii lor pe scară planetară. Aceste procese conferă, totodată, dimensiuni globale problemelor și contradicțiilor lumii contemporane.

Însă, globalizarea interdependențelor și contradicțiilor generează procese, fenomene și mecanisme care transcend granițele statelor și reunesc economiile naționale într-un sistem mondial de o mare complexitate. Astfel, alături de piețele naționale, care reprezentau unitățile de bază ale pieței internaționale, piața mondială cuprinde și segmente paralele, cu caracter transnațional:

- piața proprie a societăților transnaționale pe care se derulează schimburile intrasocietate;
- piața eurovalutară;
- piața euroobligațiilor;
- piața euroacțiunilor;
- piața eurocreditelor etc.

Ele funcționează pe baza unor legități și mecanisme proprii, diferite de cele specifice cadrului național sau internațional. La rândul său, cadrul juridic și instituțional al relațiilor dintre țări se extinde prin norme, acorduri și instituții cu vocație mondială etc.

Prin urmare, economia mondială nu mai reprezintă o simplă sumă de economii pe piețe naționale puse în contact. Ea reprezintă un sistem global mondial, unitar prin interrelațiile dintre subsistemele componente, dar, prin structura sa, extrem de eterogen și contradictoriu.

Economia mondială contemporană se caracterizează și prin existența unor probleme globale, de interes planetar, de a căror soluționare depinde viitorul lumii, al planetei. În cel de-al doilea Raport către Clubul de la Roma se consemnează: „*Lumea nu mai poate fi privită ca o grupare de 150 și ceva de națiuni* (între timp, numărul acestora a crescut la peste 195 națiuni), *ca un conglomerat de blocuri politice și economice. Ea trebuie privită, mai degrabă, ca un ansamblu de țări și regiuni care alcătuiesc un sistem mondial întemeiat pe un complex de interdependențe*” [8, p.7-9, 14; 9, p.193-195].

Factorii procesului de constituire și dezvoltare a economiei mondiale contemporane:

- diviziunea internațională (mondială) a muncii și specializarea producției;
- dezvoltarea legăturilor comerciale interțări;
- dezvoltarea mijloacelor de transport pe scară mondială;
- rolul distinct al exportului de capital, spre deosebire de exportul de mărfuri;
- formarea monopolurilor internaționale (oligopolurilor) și a corporațiilor transnaționale;
- dezvoltarea relațiilor economice în toate domeniile etc.

Formele principale de relații economice în economia mondială:

- internaționalizarea producției;
- comerțul mondial;
- exportul (importul) de monopol;
- migrația internațională a forței de muncă;

- întreprinderile mixte;
- corporațiile transnaționale;
- infrastructura mondială;
- integrarea economică internațională;
- însemnătatea globală a soluționării problemelor economice mondiale;
- cooperarea economică internațională etc.

Caracteristici și tendințe ale economiei mondiale contemporane

La începutul secolului al XXI-lea, economia mondială este caracterizată de oportunități și amenințări la toate nivelurile vieții economice, politice, sociale, militare, religioase etc.

Unele dintre principalele caracteristici pot fi [10, p.19-21]:

- principalii factori care se manifestă în planul economiei mondiale sunt statele naționale, secondate de corporațiile transnaționale și de organismele de integrare economică interstatală de diverse tipuri;
- interdependențele dintre acești actori sunt foarte mari, încât nici unul dintre ei nu poate funcționa normal în absența interacțiunii cu ceilalți;
- fenomenul globalizării se manifestă prin abordarea proceselor economice la scară globală de către un număr tot mai mare de actori, inclusiv firme mijlocii și mici;
- globalizarea economiei mondiale a provocat și o globalizare a concurenței, încât orice actor economic, indiferent de dimensiunea sa, trebuie să țină cont de ceilalți pentru a putea supraviețui;
- dezvoltarea extrem de rapidă a comunicațiilor și a transporturilor a condus la dispariția semnificației distanțelor la scară globală;
- persistența unor probleme și amenințări legate de protecția mediului înconjurător (efect de seră, afectare a stratului de ozon, poluare) sau de epuizarea previzibilă a unor resurse naturale ce va determina un apreciabil efort de adaptare tehnologică;
- persistența unor decalaje de dezvoltare, în pofida unor succese evidente înregistrate în anii '90 ai secolului al XX-lea;
- apariția, după 1990, dar mai ales după anul 2000, a pericolului terorismului internațional care reprezintă o amenințare de tip nou ce privește întreaga lume.

Toate caracteristicile numite mai sus determină atât oportunități, cât și amenințări.

Actualmente, în aceste condiții, oportunitățile economice sunt foarte numeroase. Ele pot fi:

- orice actor economic poate utiliza orice factor de producție de oriunde, atât timp cât este eficient din punct de vedere economic. Posibilitățile de alegere sunt, astfel, infinite mai mari, chiar față de un deceniu sau două în urmă;
- orice actor economic poate considera orice piață, nemaifiind limitat la piața sa locală;
- costul prezentării unei oferte către piața mondială este infim, practic, neglijabil. De aici rezultă posibilitatea ca și firmele mici și mijlocii să participe la comerțul mondial;
- relațiile financiar-bancare devin extrem de facile și deschid posibilități nebănuite. Oricine dispune de mijloace poate deveni investitor la scară globală;
- serviciile cunosc oportunități de dezvoltare fără precedent, în special cele bazate pe prelucrarea datelor. În aceste cazuri, comanda, producția, recepția și plata se pot realiza, în totalitate, în mod virtual, fără ca partenerii să se cunoască.

Această deschidere globală aduce cu sine și *unele riscuri și amenințări*. Printre acestea:

- interdependența crescută dintre piețe face ca orice problemă apărută într-o țară sau regiune să se propage către celelalte. De exemplu, în condițiile în care SUA reprezintă una dintre principalele piețe de desfacere ale lumii, încetinirea creșterii economice pe această piață afectează toate țările care exportă în SUA, cele mai afectate fiind țările mai puțin dezvoltate care depind esențial de încasările din export;
- concurența este mult mai puternică și mai diversă față de situația în care majoritatea schimburilor se realizau pe piețele locale;
- viteza de schimbare a tehnologiilor, produselor și serviciilor este tot mai accelerată, cei care nu pot ține pasul fiind eliminați;
- comunicarea, flexibilitatea, deschiderea spre nou sunt esențiale pentru a exista și a prospera într-o lume tot mai integrată.

În concluzie, într-un continuu cerc, în care amenințările pot deveni oportunități și invers, riscurile numite mai sus reclamă cooperarea tuturor țărilor și a popoarelor lumii. **Nimeni nu se poate izola într-o lume din ce în ce mai interconectată.** Realizarea unei astfel de comunicări și cooperări la scară globală este, însă, nu numai soluția, ci și oportunitatea pentru o nouă etapă în dezvoltarea economiei mondiale.

La etapa actuală, cunoaștem unele tendințe generale de dezvoltare a economiei mondiale. Cele mai importante pot fi [11, p.6-7]:

- o sută de ani în urmă, economia mondială se dezvolta, în ansamblu, cu cele mai rapide ritmuri decât celelalte sute de ani precedente de când există lumea civilizată;
- *au loc modificări în structura geografică a economiei mondiale*, adică schimbări în ponderea specifică a regiunilor. Se simte o creștere rapidă a cotei țărilor asiatice în Produsul Global Brut (PGB) în lume din contul micșorării cotei Europei și Americii, prin stabilitatea cotei Africii, Australiei și a țărilor din Oceania;
- *se urmărește tendința dezvoltării economice neuniforme a țărilor în condițiile progresului tehnico-științific*;
- *are loc procesul transnaționalizării*, care se reflectă prin transformarea marilor corporații în elemente de bază ale formării structurii economiei mondiale;
- *un rol important îl are crearea blocurilor economice regionale integraționiste*, de exemplu, Uniunea Europeană (UE), Acordul Nord-American de Liber-Schimb (NAFTA), Comunitatea Statelor Independente (CSI) etc.
- și, desigur, *procesul globalizării*, caracterizând calitatea noilor condiții ale economiei mondiale.

Referințe:

1. Dicționar de Relații Economice Internaționale / Coordonatori: George Marin, Alexandru Puiu. - București, 1993, p.259.
2. Galaju I., Rojco V. Economia mondială. - Chișinău, 1999, p.13.
3. Dumitrescu St. (editor coordonator). Economia mondială. - Cluj-Napoca, 1992, p.5.
4. Dumitrescu St., Bal A. Economia mondială. - București, 2002, p.21.
5. Galaju I. Economia mondială. Transnaționalizarea vieții economice contemporane. - Chișinău, 1998, p.4-5.
6. Dumitrescu St., Marin G., Puiu O. Economia mondială. - Pitești, 2003, p.15.
7. Smith A. Avuția națiunilor. Vol.II. - București, 1962, p.299-300.
8. Economia mondială / Coordonator A. Puiu. - București, 1993, p.7-9, 14.
9. Farcaș A. Economia de piață, micro, macro, mondo-economic. - Cluj-Napoca, 1996, p.193-195.
10. Bonciu F. Economia mondială. - București, 2004, p.19-21.
11. Яблуква Р.З. Международные экономические отношения в вопросах и ответах: Учебное пособие. - Москва, 2004, с.6-7.
12. Раджабова З.К. Мировая экономика: Учебник. - Москва, 2005, с.6-14.
13. Epping R.Ch. Ghidul începătorului în economia mondială. - Chișinău, 2002, p.19-20.

Prezentat la 28.03.2007